

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 53 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van twee punten voor het geheel van de open vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Je bent 72 jaar en je woont alleen. Hoe leef je dan?

1 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

1 baguette	$5,50 / 12$	€ 0,46
bacon	$(40 / 500) \times € 6,00$	€ 0,48
eieren	$(2 / 124) \times € 10,00$	€ 0,16
croissant		€ 0,38
koffie	$(5/500) \times € 4,00$	€ 0,04
diverse kosten per ontbijt		<u>€ 0,35</u>
totaal		€ 1,87

indien vijf berekeningen juist	2
indien vier of drie berekeningen juist	1
indien minder dan drie berekeningen juist	0

2 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste reden:

- Het werkt als een lokkertje, de mensen gaan dan ook andere producten kopen wanneer ze er toch zijn en daar wordt dan de winst op gemaakt.
- Een vol restaurant ziet er gezellig uit en trekt andere klanten aan.

3 maximumscore 1

voorbeeld van een juist antwoord:

De p van prijsbeleid.

De HEMA stunt met een hele lage prijs om klanten naar de winkel te krijgen.

4 maximumscore 1

(1) = inkomen uit arbeid

(2) = dividend

(3) = overdrachtsinkomen

5 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste uitgave die lager is:

- reiskosten voor het werk
- studiegeld voor de kinderen
- rente en aflossing van een hypotheek

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste uitgave die hoger is:

- zorgkosten
- energiekosten
- uitgaven in verband met vrije tijd

7 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- Huidig inkomen: $(€ 640 + € 700) \times 12 = € 16.080$ 1
- Achteruit gegaan: $(€ 31.550 - € 16.080) / € 31.550 \times 100\% = 49\%$ 1

8 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste uitleg:

- De groep ouderen (boven de 65) is al groot en wordt steeds groter.
- Er is zeker een groep ouderen boven de 65 jaar die nog veel geld uitgeeft/te besteden heeft.

Ron wordt zzp'er

9 maximumscore 1

voorbeelden van juiste factoren:

- leeftijd
- verantwoordelijkheid

10 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\text{Nettoresultaat} = € 70.000 - € 27.000 = € 43.000$$

11 D

12 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- btw 6%: $0,06 \times € 130 = € 7,80$ 1
- btw 21%: $0,21 \times € 182,20 = € 38,26$
- totaal inclusief btw: $€ 130,00 + € 182,20 + € 7,80 + € 38,26 = € 358,26$ 1

13 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

Door de btw-verlaging wordt het voor een klant goedkoper Ron in te huren.
(Daardoor zal hij meer klanten krijgen.)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Koffiepraat

- 14 maximumscore 2**
 voorbeeld van een juiste berekening:
- Wereldproductie: $3 \times 28.111.620 = 84.334.860$ 1
 - Guatemala: $(3.725.851 / 84.334.860) \times 100\% = 4,4\%$ 1

15 C

16 C

- 17 maximumscore 1**
 voorbeeld van een juist nadeel:
 Een land met een monocultuur is voor de exportopbrengsten in grote mate afhankelijk van maar één (of enkele) product(en).

- 18 maximumscore 2**
 voorbeeld van een juiste berekening:
- hogere prijs Max Havelaarkoffie:
 $(\text{€ } 1,95 - \text{€ } 1,80) / \text{€ } 1,80 \times 100\% = 8,3\%$ 1
 - Bereid tot betalen: $12\% + 3\% + 3\% = 18\%$ 1

Opmerking

Let op doorwerkfouten.

- 19 maximumscore 1**
 voorbeeld van een juist antwoord:
 Als gevolg van slecht bestuur komt het geld niet bij de bevolking terecht.

- 20 maximumscore 1**
 voorbeeld van een juiste uitleg:
 Als er sprake is van economische groei, zal het nationaal inkomen ook stijgen. In dat geval betekent een vast percentage dat het bedrag aan ontwikkelingshulp ieder jaar toeneemt.

Iedereen gratis aan de glasvezel!

21 maximumscore 1

voorbeelden van een juist argument:

- Als het netwerk er eenmaal ligt, verwacht men dat er vanzelf meer deelnemers komen.
- Er zijn al veel kosten gemaakt. Als ze stoppen is dat zeker weggegooid geld.

22 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

(De providers betalen de aansluiting.) Zij zullen deze kosten doorberekenen in het maandbedrag dat de consumenten betalen. (Dus uiteindelijk betaal je daar als consument toch aan mee.)

23 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

Provider B: $2 \times \text{€ } 0 + 10 \times \text{€ } 60 + 12 \times \text{€ } 7,50 + 1 \times \text{€ } 20 = \text{€ } 710$

24 C

25 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste verklaring:

In de krimpgebieden is het lastig de openbare voorzieningen open te houden als er nóg minder mensen gebruik van maken en/of aan meebetalen.

Het huishouden van Jan Steen

26 C

27 maximumscore 2

- een juist vermeld voordeel, bijvoorbeeld: 1
 - Je kunt de wasdrogers bekijken.
 - Je kunt gericht vragen stellen.
 - Je hebt in de winkel vaak de nieuwste modellen.

- een juist vermeld nadeel, bijvoorbeeld: 1
 - De winkelier wil graag de wasdroger verkopen waar hij het meest op verdient.
 - Ze hebben maar een beperkt aantal modellen.

Vraag	Antwoord	Scores
28	maximumscore 2 voorbeeld van een juiste berekening:	
	• € 605 / 3 x 52 = € 10.486,67	1
	• € 10.486,67 / 12 = € 873,89	1
	of	
	• € 605 / 3 = € 201,67	1
	• € 201,67 x 52 / 12 = € 873,90 (€ 873,89 ook goed rekenen)	1
29	B	
30	maximumscore 1 voorbeelden van een juiste uitgave met uitleg:	
	– Huur. Jan en Gretchen hebben waarschijnlijk een huurcontract dat ze niet direct kunnen opzeggen. Bovendien hebben ze tijd nodig een goedkoper huis te zoeken.	
	– Ziektekostenverzekering. Het contract kan niet direct worden opgezegd.	

We zetten de verdubbelaar in!

- 31 maximumscore 2**
voorbeeld van een juiste berekening:
- 1e kwartaal 2012: $1.100.000 - 208.000 = 892.000$ 1
 - $208.000 / 892.000 \times 100\% = 23,3\%$ 1
- 32 maximumscore 1**
voorbeeld van een juist argument:
- Door de toenemende concurrentie (op de arbeidsmarkt) verwachten ze geen baan te vinden.
 - Er zijn weinig vacatures, dus is er weinig hoop om een baan te vinden.
- 33 maximumscore 1**
voorbeeld van een juist argument:
Oproepkrachten worden vooral opgeroepen in drukke tijden. Als het minder gaat met het bedrijf zijn zij niet meer nodig en worden niet meer opgeroepen.
- 34 maximumscore 1**
voorbeeld van een juist argument:
De partner raakte werkloos of dreigde zijn baan te verliezen en als zij werk vond kwam er (meer) gezinsinkomen binnen.

Vraag	Antwoord	Scores
35	maximumscore 2 voorbeeld van een juiste uitleg:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zij zaten als zzp-er ook al zonder werk • Zij werden echter niet geregistreerd (omdat zij ondernemer waren en geen werknemer) en daarom waren ze niet (officieel) werkloos (maar dus verborgen werkloos) 	1 1

36 D

Thies gaat internationaal

37 C

38 **maximumscore 2**

voorbeeld van een juiste berekening:

- Omzet vorig jaar: € 62.000 x 33 = € 2.046.000 1
- € 2.046.000 / € 60.000 = 34,1 afgerond 35 tractoren 1

39 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste berekening:

Gewenste omzet: $2,25\% \times € 160.938.000 = € 3.621.105$

40 **maximumscore 1**

voorbeelden van juiste voordelen:

- geen invoerheffingen
- grotendeels zelfde regelgeving
- makkelijker te vervoeren vanwege de afstanden.
- vaak dezelfde munteenheid

41 A

42 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste reden:

De voordelen van vrijhandel kunnen groter zijn dan het voordeel van lagere lonen.

43 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste reden:

- Het vergt een hoge investering om de productie naar het buitenland te verplaatsen.
- Het opleidingsniveau in deze landen is wellicht veel lager dan in Nederland. Dit kan ten koste gaan van de kwaliteit.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per examinator in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 1 juni naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

informatiebron 4	www.koffiebean.nl
informatiebron 5	www.ing.nl
informatiebron 7	CBS statline.nl
bron, pagina 11	de Volkskrant, vrijdag 19 april 2013